

เส้นสายลายไทย

ลายไทยซึ่งมีลักษณะหลากหลาย สามารถปรับปรุงให้เข้ากับพื้นที่ ชนิด กรรมวิธี ตลอดจนวัสดุของงานประดับต่าง ๆ ได้มากมาย เกิดขึ้นได้ก็ด้วยช่างเขียนลาย ไทยวาดเส้นต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เส้นต่าง ๆ เหล่านี้มีชื่อเรียกและลักษณะที่น่าสนใจ แตกต่างกันไป ดังตัวอย่างจาก พจนานุกรม ศัพท์ลายไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พิมพ์ ครั้งที่ ๒ ที่ยกมาพอเป็นสังเขปต่อไปนี้

เส้นกัน คือ เส้นที่เขียนด้วยน้ำยา ทรดาลในงานปิดทองรดน้ำเพื่อกันเส้นตัว ลาย โดยเขียนและตามเส้นขอบนอกตัวลาย และเถา ทั้งนี้ เมื่อปิดทองรดน้ำแล้ว ตัวลาย หรือเถาจะไม่ผอมหรือเล็กกว่าคั่นแบบ และขนาดของช่องไฟจะไม่ว่างมาก **เส้น กภาพ** คือ เส้นสีดำหรือเส้นสีเข้ม ทนที่บ นิยมใช้เป็นเส้นรูปนอกของลายหรือภาพ ในงานจิตรกรรมเพื่อคัดภาพให้เด่นขึ้นจาก พื้น หรือคัดภาพกับลายที่ซ้อนทับกันให้เห็น ชัดเจน

เส้นไพร คือ เส้นที่เขียนรายละเอียด ในหน้าภาพ เช่น ไพรปาก ไพรหนวด เส้น รูป คือ เส้นบางและมีขนาดเล็กกว่าเส้น กภาพ ใช้เขียนส่วนละเอียดภายในตัวลาย และภาพจิตรกรรม **เส้นแร** คือ เส้นที่เขียน ภายในตัวลายและเขียนลือไปตามเส้นลาย โดยให้โคนเส้นหนา ปลายเส้นเรียว เพื่อ เพิ่มน้ำหนักอ่อนแก่ หรือรายละเอียดให้ ตัวลาย

เส้นฮ่อ คือ เส้นที่วาดคดโค้ง ประกอบด้วยเส้นซ้อนเหลื่อม แต่ละเส้น ระบายด้วยเส้นสีดินแดงอ่อนแก่และเส้น สีทองโดยลำดับ ใช้เขียนเป็นไพรปาก ไพร หนวด หรือเส้นอื่นบนศีรษะไขน ท้าหุ่น เป็นต้น

การอ่านคำบรรยายเพียงอย่างเดียว หาได้ช่วยทำให้เห็นภาพลายต่าง ๆ ได้ ชัดเจนและเข้าใจเท่าการเห็นตัวอย่างลาย จริงไม่ ท่านผู้อ่านสามารถดูภาพประกอบ อันเกิดจากการเขียนภาพของคณะกรรมการ จัดทำพจนานุกรมศัพท์ลายไทยได้จาก พจนานุกรมศัพท์ลายไทย ฉบับราชบัณฑิต ยสถาน พิมพ์ครั้งที่ ๒ ซึ่งมีจำหน่ายแล้ว วันนี้.

อารยา ภิรมงคลจิต